

บทที่ 2

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการนำความรู้เรื่องค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับตามหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและประเภทของค่านิยม
2. การเกิดค่านิยม
3. การเปลี่ยนแปลง และพัฒนาค่านิยม
4. ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
5. ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ที่ปรากฏในหนังสือเรียน วิชาบังคับสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความหมายและประเภทของค่านิยม

ความหมายของค่านิยม

จากสารานุกรมทางสังคมวิทยา (Encyclopaedia of Sociology, 1974: 304) กล่าวถึง ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยม คือ ความคิดของบุคคลหรือกลุ่มคนเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ซึ่งมีผลต่ออารมณ์และการแสดงออกของบุคคล อาจเป็นวัฒนธรรม หรือปทัสถานทางสังคม ค่านิยมมีอิทธิพลและมีความหมายต่อการเลือก และเป็นจุดหมายปลายทางในการกระทำ โดยบุคคลจะมีจุดมุ่งหมาย หรือการกระทำหลังจากที่ได้ประเมินคุณค่าแล้ว

จากพจนานุกรมทางการศึกษา “Dictionary of Education” โดย คาร์เตอร์ วี กูด เป็นบรรณาธิการ (Carter V. Good, 1974: 636) ได้ให้ความหมายของ “ค่านิยม” ว่า หมายถึง ลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลได้พิจารณาแล้วว่ามีค่าสำคัญในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม จริยธรรม และสุนทรียศาสตร์ เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ซึ่งทำให้บุคคลผู้นั้นรู้สึกมีความมั่นคง ปลอดภัย หรือรู้สึกว่าได้ได้รับการสนับสนุน

ความหมายของค่านิยมที่กล่าวไว้ใน (Essential English Dictionary, 1988: 887) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มคนมีความเชื่อว่า เป็นหลักการที่มีความสำคัญในการยึดถือ ของตนเองและครอบครัวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

สุมน อมรวิวัฒน์ (2527: 20) นักการศึกษาของไทย กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง พลังความคิดพื้นฐานที่เป็นตัวนำ ตัวกำหนดและผลักดันให้คนตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติ โดยเห็นว่าถูกต้อง และสมควร

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2529: 1) ได้สรุปความหมายของค่านิยม คือ ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งมีค่า มีความสำคัญและเป็นที่ปรารถนาในขณะที่สิ่งอื่น ๆ ที่มีค่าและมีความสำคัญน้อยกว่า หรือไม่เป็นที่ปรารถนา ค่านิยมจึงเป็นมาตรฐานการรับรู้ การประเมิน การเลือก และการตัดสินใจของบุคคลว่าควรทำหรือไม่ควรทำ มีค่าหรือไม่มีค่า สำคัญหรือไม่สำคัญ นอกจากนี้ค่านิยมยังทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดเป้าหมาย และสร้างแรงจูงใจให้บุคคล มุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยไม่มีเงื่อนไขว่าจะต้องทำให้เกิดความดีแก่สังคมหรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2530: 1) ได้ให้ความหมายของ ค่านิยมว่า ค่านิยมหมายถึงสิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คุณปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายมา เป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งบังคับต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชา ยกย่อง และมีความสุขที่จะได้ทำ ได้เป็นเจ้าของ

พระเทพเวที (ประยูร ชาญโต, 2531: 17) กล่าวถึง ความหมายของค่านิยม สรุปได้ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรม เป็นตัวกำหนดบรรดาพฤติกรรมของคนในสังคม

ทิสนา เขมมณี (2542: 2) กล่าวถึง ความหมายของค่านิยมว่า เป็นหลักการแนวคิดหรือ ความเชื่อที่บุคคลยึดถือเป็นคุณค่า หรือแนวทางในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต หากค่านิยมที่ แต่ละบุคคลยึดถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตรงกันเป็นจำนวนมาก สิ่งนั้นก็กลายเป็นค่านิยม ของสังคมไป

จากความหมายของค่านิยมดังกล่าว สรุปได้ว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อที่บุคคลหรือกลุ่มคน ยอมรับในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่มีเงื่อนไขว่าการปฏิบัติตนเพราะให้คุณค่าต่อสิ่งนั้นแล้ว จะต้องทำให้เกิดความดีแก่สังคมหรือไม่ ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในด้านจิตใจของมนุษย์ เพราะสามารถให้ความสุขต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ค่านิยมมีอิทธิพลต่อสังคมได้ด้วยเพราะเป็น พลังทางความคิดของแต่ละบุคคล ผลักดันให้มีพฤติกรรมเป็นไปต่าง ๆ ตามที่บุคคลนั้นเห็นว่า

เหมาะสม และถ้าสิ่งที่คนปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่พึงปรารถนา มีการปฏิบัติสอดคล้องกันกับบุคคลอื่น ๆ ค่านิยมนั้นก็จะเป็นค่านิยมของสังคม ซึ่งอาจเป็นค่านิยมที่ดีหรือไม่ก็ได้

ประเภทของค่านิยม

สมบูรณ ศาลยาชีวิน (2526: 333) ได้แบ่งประเภทของค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ ค่านิยมส่วนบุคคล และค่านิยมส่วนสังคม ค่านิยมส่วนบุคคล ได้แก่ ความงาม ความสงบสุขทางใจ ความขยัน เป็นค่านิยมที่บุคคลเลือกอย่างอิสระไม่เกี่ยวกับผู้อื่น ส่วนค่านิยมด้านสังคมจะเป็นแนวทางที่ชี้แนะการปฏิบัติต่อคนอื่น ซึ่งบุคคลจะต้องคำนึงถึงผู้อื่น คำนึงถึงการยอมรับปทัสถานของสังคมด้วย เช่น ความกตัญญูรู้คุณ การช่วยเหลือผู้อื่น ความสุภาพอ่อนน้อม

การแบ่งประเภทของค่านิยมนอกจากจะแบ่งออกเป็นค่านิยมส่วนบุคคลและค่านิยมส่วนสังคมแล้ว ยังมีผู้แบ่งค่านิยมออกเป็นประเภทอื่น ๆ อีกหลายประการ โดยขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจในค่านิยมและพฤติกรรมที่สืบเนื่องมาจากค่านิยมได้อย่างดี ดังที่ อีดัวร์ สปรังเกอร์ (Eduard Spranger, 1928 อ้างถึงใน มาลินี จุฑะรพ, 2537: 269) ได้แบ่งค่านิยมของมนุษย์ออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ (Theoretical Value) เป็นค่านิยมที่ศึกษาหาความรู้ ความจริง เหตุผล และการรวบรวม จัดระบบความรู้
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลแสวงหาประโยชน์ ทรัพย์สิน และความมั่นคง
3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความชื่นชม พึงพอใจ ในความงาม ความเหมาะสม และความกลมกลืนกันในลักษณะต่าง ๆ
4. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความรักเพื่อนมนุษย์ มีความประสงค์ทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์
5. ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับอำนาจ อิทธิพล และชื่อเสียง
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) เป็นค่านิยมในเรื่องของความเชื่อ และความยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือจุดมุ่งหมายอันสูงสุดในจักรวาล

ฟิลิป ฟีนิกซ์ (Philip Phenix, 1958 อ้างถึงใน ยนต์ ชุ่มจิต, 2534: 172-173) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. ค่านิยมทางวัตถุ (Material Values) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับปัจจัย 4 ของมนุษย์ ได้แก่ เรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

2. ค่านิยมทางสังคม (Social Values) เป็นค่านิยมที่ช่วยก่อให้เกิดความรัก และความสัมพันธ์กันในสังคม

3. ค่านิยมทางด้านความจริง (Truth Values) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความจริง ซึ่งเป็นค่านิยมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้ เช่น นักปราชญ์ และนักวิทยาศาสตร์ ที่ต้องการค้นคว้าหาทฤษฎีแห่งความจริงทางธรรมชาติ

4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Values) ได้แก่ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ

5. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Values) เป็นความซาบซึ้งในความดี ความงามของสิ่งต่าง ๆ

6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Values) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความปรารถนา ความสมบูรณ์ของชีวิต รวมทั้งความรัก และการบูชาในศาสนาด้วย

มิลตัน โรคิช (Milton Rokeach, 1979 อ้างถึงใน พวงแก้ว ปานพรหมินทร์, 2540: 13) มีความเห็นว่า ค่านิยมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 พวก คือ ค่านิยมที่เป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต หรือสิ่งที่พึงปรารถนาในชีวิตของบุคคล เช่น ความสำเร็จในชีวิต ความสงบสุขของตน ความสุขในครอบครัว ฯลฯ อีกประเภทหนึ่งคือ ค่านิยมที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่พึงปรารถนา เช่น ความโอบอ้อมอารี ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความกล้าและอื่น ๆ และแต่ละประเภทอาจแบ่งได้เป็นค่านิยมส่วนบุคคลและส่วนสังคม

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปประเภทของค่านิยมไว้ว่า

ค่านิยมมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับการจัดประเภทของนักวิชาการ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การแบ่งประเภทของค่านิยมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ค่านิยมทางวัตถุ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ และค่านิยมทางสังคม ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมทางจริยธรรม และค่านิยมทางด้านความจริง นอกจากนี้ยังแบ่งออกเป็นค่านิยมที่เป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต และค่านิยมที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่พึงปรารถนาของมนุษย์

2. การเกิดค่านิยม

ยนต์ ชุ่มจิต (2534: 171-172) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลเกิดค่านิยม ดังนี้

1. ความคิด และประสบการณ์ คนที่มีประสบการณ์มากย่อมได้รู้ได้เห็นสิ่งต่าง ๆ มาก ทำให้เกิดความคิดถึงข้อดีข้อเสียของสิ่งที่ตนปฏิบัติ และพิจารณาแล้วว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นควรทำหรือไม่ควรทำ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสม และรับเอาเป็นค่านิยมของตน

2. การอบรมสั่งสอน การอบรมสั่งสอนที่ถูกวิธีจะช่วยให้ผู้ที่ได้รับเกิดสำนึกอันถูกต้อง เป็นค่านิยมที่ยึดไว้เป็นแนวปฏิบัติเฉพาะตน แต่การอบรมสั่งสอนจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

3. การชักชวนจากบุคคลอื่น บุคคลที่ใกล้ชิดเป็นที่เคารพนับถือ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้บุคคลเกิดค่านิยมใหม่ได้

4. การศึกษาเล่าเรียน การศึกษาเล่าเรียนทำให้บุคคลได้รับความรู้ ความคิดและประสบการณ์ รู้จักวิธีการวินิจฉัยว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร เป็นเหตุให้เกิดค่านิยมและมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมใหม่ ๆ

5. การเห็นตามกัน คนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ มักจะมีความเห็นความรู้สึกร่วมกัน คล้าย ๆ กัน เช่น กลุ่มวัยรุ่นมักจะชอบอะไรเหมือน ๆ กัน เกิดเป็นค่านิยมใหม่ ๆ ที่คล้ายคลึงกันในสังคม

6. การใช้กฎข้อบังคับ การใช้กฎข้อบังคับเป็นวิธีที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา บางสิ่งบางอย่างในเวลาจำกัด การใช้กฎข้อบังคับนี้หากผู้ที่มีหน้าที่ในการรักษากฎระเบียบได้ กระทำหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องแล้ว คนที่เคยรู้สึกลำบากใจในการปฏิบัติตามสิ่ง บางอย่าง เมื่อทำไปนาน ๆ จนเกิดความเคยชินแล้วก็จะกลายเป็นนิสัยไปเอง

7. ความนิยมตามยุคตามสมัย ความนิยมตามยุคตามสมัยเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกระดับ ความนิยมตามยุคตามสมัยทำให้เกิดค่านิยมขึ้นได้ แต่มีช่วงระยะเวลาไม่นานนัก เช่น การแต่งกาย เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ทำให้ค่านิยมการแต่งกายเปลี่ยนไปด้วย เป็นต้น

ทิสนา เขมมณี (2542: 8) กล่าวว่า การเกิดค่านิยมอาจมาจากการเรียนรู้โดยการสังเกต จากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน โดยตัวแบบอาจ เป็นบุคคลจริง ๆ เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยู โทททัศน์ การ์ตูน หรือหนังสืออนิเมชัน

ลัดดา เสนาวงษ์ (2531: 74) อธิบายว่า ค่านิยม เกิดจากการประสบพบเห็น การได้ยิน การ ได้สัมผัส การได้สัมผัส การมีใจชอบในค่านิยมนั้น ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระทำปรากฏออกมา ภายนอก ทำให้ทราบว่า คนนั้นมีความเชื่อ มีศรัทธา มีอุดมคติ หรือทัศนคติอย่างไร หรือมีค่านิยม ใด ๆ ซึ่งอาจเป็นค่านิยมที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2543: 99) กล่าวว่า ค่านิยมเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความคิดและประสบการณ์ คนที่มีประสบการณ์มากย่อมพบเห็นสิ่งต่าง ๆ มาก ทำให้สามารถเปรียบเทียบ ข้อดี ข้อเสีย ของสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนพฤติกรรมที่ควรหรือไม่ควรทำ สามารถตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสมได้ดี

2. การอบรมสั่งสอน ผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีสำนึกที่ถูกต้อง และได้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจึงจะบังเกิดผล เป็นค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม
3. การชักชวนจากผู้ที่ใกล้ชิด บุคคลที่ใกล้ชิดเป็นที่เคารพนับถือ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือค่านิยมของบุคคลได้อย่างมาก เช่น การติดยาเสพติด หรือของมีเงินมาของเด็กวัยรุ่น มีสาเหตุมาจากการชักชวนของเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุด
4. การปลูกฝังอุดมการณ์ อุดมการณ์เป็นเรื่องของความเชื่อ คนที่ได้รับการปลูกฝังให้มีความเชื่อยึดถือในสิ่งใดก็จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ๆ ยากแก่การเปลี่ยนแปลง เช่น คนที่ได้รับการปลูกฝังให้ยึดมั่นในความเป็นประชาธิปไตยแล้ว ย่อมยากที่จะถูกชักชวนให้เลื่อมใสต่อการปกครองในระบอบเผด็จการ
5. การศึกษาเล่าเรียน การศึกษาทำให้ได้รับความรู้ ความคิดและประสบการณ์ ทำให้รู้จักวิธีการวินิจฉัยว่าสิ่งใดควรมิควร
6. การเห็นตามกัน คนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ มักจะมีความรู้สึกนึกคิดคล้าย ๆ กัน คนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะชอบอะไรเหมือน ๆ กัน เช่น วิธีปรุงอาหาร การต้อนรับแขก เป็นต้น
7. การใช้กฎ หรือข้อบังคับ เป็นวิธีต้องการเปลี่ยนแปลงหรือปลูกฝังบางสิ่งบางอย่างในเวลาจำกัด การบังคับให้กระทำบางอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องแล้ว จนเกิดความเคยชินแล้วจะกลายเป็นการยอมรับในที่สุด
8. ความนิยมตามยุคตามสมัย ค่านิยมบางอย่างเป็นความนิยมตามยุคตามสมัยที่เกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกระดับ แต่ค่านิยมแบบนี้มักจะมีช่วงระยะเวลาไม่นานนัก เช่น คนที่เคยนิยมชมชอบกีฬาระดับโลก เฉพาะในเวลาช่วงที่มีการแข่งขัน พอเวลาเปลี่ยนไปก็เลิก

สรุปได้ว่า บุคคลและสังคมอาจเกิดค่านิยมขึ้นได้ โดยอาศัยประสบการณ์ของตนเอง หรือการได้พบเห็นตัวแบบในสังคม การได้รับการอบรมสั่งสอน และการชักชวนจากเพื่อน หรือคนใกล้ชิด ตลอดจนการเกิดค่านิยมจากการปลูกฝังอุดมการณ์ ที่ได้รับการถ่ายทอดต่อกันมา หรือความนิยมชมชอบคล้ายตามกันจากแบบอย่างที่น่าปรากฏ ตามยุคตามสมัย หรือการถูกบังคับด้วยกฎเกณฑ์ จนเกิดการยอมรับด้วยความเคยชิน เพราะความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ซึ่งทำให้เกิดค่านิยมในตัวเอง และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมของสังคมต่อไปได้อีกด้วย

3. การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาค่านิยมของนักเรียน

การเปลี่ยนแปลงค่านิยม

นักเรียนเป็นผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจมาก มีความต้องการที่จะเป็นอิสระ รับแบบอย่างการปฏิบัติตนจากผู้ใหญ่ คารานักแสดงที่มีชื่อเสียง และเพื่อนวัยรุ่นด้วยกัน ในปัจจุบันสื่อมีความสำคัญต่อวัยรุ่นมาก สื่อที่สำคัญคือโทรทัศน์ หนังสือ วารสาร แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้าสิ่งเหล่านี้เป็นสถานที่ที่ทำให้วัยรุ่นเห็นแบบอย่างและมีความหลงใหลเลียนแบบตามกัน ได้มีนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา กล่าวถึง การพัฒนาค่านิยมไว้หลากหลาย ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2535: 21) กล่าวว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก และมักจะเห็นว่าเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นจะขาดเสียมิได้ ในการทำอะไรทุกอย่างต้องอาศัยเพื่อน มีอะไรมักจะเล่าให้ฟัง หรือขอความเห็น ขอคำปรึกษา และปรับทุกข์ร้อนของตน มากกว่าจะคิดพึ่งพ่อแม่ เพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจจิตใจของตน

โสภา ซปีถมันน์ (2543: 108) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในปัจจุบันว่ามีสาเหตุมาจาก

1. การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของระบบคมนาคมและการสื่อสาร (ถนน โทรศัพท์ ข่าวสาร)
2. การล่มสลายของระบบคุณธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของคนไทย
3. การพัฒนาทางการศึกษาที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว
4. การล่มสลายของสถาบันครอบครัว การขาดความเข้าใจ ขาดความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น และขาดสัมพันธ์ภาพสายใยความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว
5. อิทธิพลจากสื่อสารมวลชน ในสังคมยุคสารสนเทศ
6. อิทธิพลของวัฒนธรรม ค่านิยมของโลกตะวันตก ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทย
7. อิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมของวัยรุ่น (Youth Culture) ซึ่งมีอิทธิพลไปถึงผู้ใหญ่ในปัจจุบัน

กฤษริ คำชาย (2542: 79-81) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของวัยรุ่นว่ามีสาเหตุมาจาก

1. วัยรุ่นต้องการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับจึงพยายามปฏิบัติตนให้ดูแปลกใหม่ตามเพื่อน
2. วัยรุ่นต้องการ เลียนแบบคนที่ตนเห็นว่า น่าสมัยจึงทำตามอย่าง เช่น ตามอย่างคาราทีคนซึ่งชอบ ดังนั้น ผู้ที่เปลี่ยนแปลงค่านิยมได้ง่ายที่สุด คือวัยรุ่น หรือเยาวชนที่อยู่ในสังคม

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541: 90) กล่าวถึงความสำคัญของเพื่อนในวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่สนใจความคิดของเพื่อนเป็นหลัก คิดว่า เพื่อนในวัยเดียวกันมีความคิดเห็นที่ตรงกัน เพราะฉะนั้นเมื่อมีปัญหาอะไรก็จะปรึกษาเพื่อน เปิดเผยความลับกับเพื่อน และจะคบเพื่อนที่มีค่านิยมที่เหมือนกันเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะเห็นว่าเพื่อนเข้าใจตนเองมากกว่าผู้ใหญ่ คำกล่าวเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าเพื่อนมีอิทธิพลทำให้คนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงค่านิยมได้

สุชา จันทน์เอม (2541: 113-114) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนวัยรุ่นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจ จะมีความคิดอ่านต้องการเลียนแบบ จากพ่อแม่ บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับของสังคม

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (ม.ป.ป.: 10) กล่าวว่า วัยรุ่นในปัจจุบันนิยมดูโทรทัศน์มาก ถ้าดูในสิ่งที่มีความรู้ก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ถ้าดูภาพยนตร์ประเภทต่อสู้ จะทำให้เด็กเลียนแบบก้าวร้าว เลียนแบบวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้อง เห็นความก้าวร้าวเป็นเรื่องธรรมดา นอกจากนี้โทรทัศน์จะมีวิธีการประชาสัมพันธ์ชวนเชื่อให้ซื้อสินค้าด้วยความอยากได้ เพราะได้รับการกระตุ้นเร้าใจ พ่อแม่ห้ามปรามได้ยาก

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในวัยรุ่นมีสาเหตุมาจากคนในวัยรุ่นมีความใกล้ชิดกับเพื่อนในวัยเดียวกันมากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องมาจากมีความต้องการคล้ายกัน และเนื่องจากความเจริญอย่างรวดเร็วทางด้านข่าวสาร การคมนาคมที่แพร่ขยายมาสู่วัยรุ่น วัยรุ่นมีความต้องการที่จะเลียนแบบคนที่ตนชื่นชอบโดยเฉพาะดารานักแสดง นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก

การพัฒนาค่านิยม

พระสิริวุฒิมณี (2533: 11-15) กล่าวถึงการพัฒนาค่านิยมให้แก่เยาวชนว่า การพัฒนาค่านิยมของเยาวชนไทย ทำได้โดยการประยุกต์ เอาหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนามาประกอบ จึงจะทำให้การพัฒนาค่านิยมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะประเพณีวัฒนธรรมของไทย รวมไปถึงหลัก

ปฏิบัติและกิริยามารยาททางสังคมบางอย่าง ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาและได้เสนอแนะแนวคิดเพื่อพัฒนาค่านิยมของเยาวชนไว้ดังนี้

1. แนะนำให้เห็นทั้งคุณและโทษของการคบเพื่อน เพื่อนที่ดีย่อมจะช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยได้ในคราวคับขันจำเป็น ส่วนเพื่อนที่ไม่ดียอมทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง เสียทรัพย์สินสมบัติและเสียหายที่การทำงาน
2. แนะนำให้เข้าใจถึงสภาพความไม่แน่นอนของชีวิต (พระไตรลักษณ์) และหลักปฏิบัติอื่น ๆ ต่อเพศตรงข้าม ร่างกายของวัยรุ่นเจริญเติบโตเร็ว ผู้ปกครองหรือครู อาจารย์ จะต้องให้ความรู้และแนะนำให้เข้าใจในเรื่องเพศอย่างถูกต้อง ไม่ควรปกปิด หรือปล่อยให้เข้าใจเอง นอกจากนี้ผู้ปกครองควรชี้แนะให้เข้าใจสภาพที่เป็นจริงของโลกที่ตกอยู่ในอำนาจของความไม่เที่ยงแท้แน่นอน เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
3. ยกย่องสรรเสริญเป็นครั้งคราว เมื่อเขาประสบผลสำเร็จในการเรียน หรือสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม
4. ควรแนะนำให้รู้ว่าสิ่งที่เขาเรียนนั้นมีผลกระทบต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทยหรือไม่ เช่น การแต่งกายที่ทันสมัย การไว้ทรงผมที่แปลก ๆ
5. แนะนำให้เข้าใจความหมายของชีวิต และให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้ที่เข้าใจชีวิตจะมีความเชื่อมั่นในตนเองว่า ชีวิตนี้เต็มไปด้วยปัญหา ปัญหาหามาอยู่กับชีวิต เราไม่อาจจะหนีปัญหาได้ เราควรกล้าเผชิญปัญหาต่าง ๆ ชีวิตมีทั้งความสุขและความทุกข์ มีผิดหวังและสมหวัง

สุมน อมรวิวัฒน์ (2538: 128-129) เสนอแนะถึงการพัฒนาค่านิยมว่าผู้ใหญ่ต้องรู้จักพูดชักจูงหวานล่อมจนเด็กเชื่อฟัง อย่างเช่นเด็ก เพราะจะทำให้เด็กเชื่อฟังชั่วครู่ช่วยยามเท่านั้น ต้องรู้จักอธิบายเหตุผล สร้างศรัทธา เสริมแรงให้เด็กสนใจ พิสูจน์จนเห็นจริงในสิ่งดีชั่ว และกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ใหญ่ต้องสังเกตพฤติกรรมของเด็กอยู่เสมอ และรู้จักห้ามปรามอย่างใจเย็น การอบรมเด็กนั้นต้องใช้เวลาและอดทนค่อยเป็นค่อยไป

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2540: 81) กล่าวถึง การพัฒนาค่านิยมไว้ว่า ควรให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นค่านิยมแบบซ้ำ ๆ ติดต่อกัน ไปจะช่วยให้มีความรู้สึกต่อการกระทำนั้นติดจนเป็นนิสัย

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2540: 2) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาค่านิยมขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความเห็น ความเข้าใจ หรือยอมรับ หรือที่เรียกว่า “อุดมคติ” ของบุคคลที่ยึดถือเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต อุดมคติที่บุคคลยึดถือมี 2 แบบ คือ (1) แบบที่ชอบใจ ถูกใจและรับเอามายึดถือไว้ (2) แบบพิจารณามองเห็นเหตุผลด้วยตัวเอง เข้าใจชัดเจน แน่ใจ แล้วจึงยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งพระธรรมปิฎก สรุปว่า แบบที่ 2 นี้ เป็นแบบที่เหมาะสมที่สุด

ทิตานา แคมมณี (2542: 9) กล่าวถึง วิธีการพัฒนาค่านิยมให้แก่นักเรียน โดยใช้การสังเกตตัวแบบ ควรดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใส่ใจและตั้งใจสังเกตตัวแบบ
2. การเสนอตัวแบบ ตัวแบบจะต้องมีลักษณะเด่นชัด ไม่สลับซับซ้อนจนเกินไป เป็นตัวแบบที่มีคุณค่ามีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจ และทำให้ผู้สังเกตพึงพอใจ
3. การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบนั้น โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดทำเป็นรหัส หรือโครงสร้างให้จำได้ง่าย การชักช่อมลักษณะของตัวแบบในความคิดและการชักช่อมด้วยการกระทำ
4. การจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ เห็นคุณค่า หรือเห็นผลที่น่าพึงพอใจ ของการปฏิบัติ รวมทั้งการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสามารถของตน และเรียนรู้วิธีการกำกับตนเอง
5. การลงมือกระทำหรือปฏิบัติโดยช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ สังเกตการกระทำของตนเอง ให้ผู้เรียนได้ข้อมูลป้อนกลับ และให้ผู้เรียนได้เทียบเคียงการกระทำของตนกับภาพตัวแบบในความคิด

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (ม.ป.ป.: 14) กล่าวถึงการพัฒนาค่านิยมนักเรียนว่า พ่อแม่ และครูที่โรงเรียนมีภาระรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ที่จะหล่อหลอมให้เด็กมีอุปนิสัยที่ดีงาม ส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้จากตัวอย่างของผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า การพัฒนาค่านิยมให้แก่เยาวชน สามารถทำได้ด้วยการประยุกต์เอาหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบ การอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ คือ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ การปลูกฝังอุดมคติ โดยการให้พิจารณาหาเหตุผลด้วยตนเอง และให้ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย รวมทั้งการสร้างตัวแบบที่ดีให้เยาวชนประทับใจ และปฏิบัติตาม ดังนั้น การพัฒนาค่านิยมที่ปฏิบัติกันมาในอดีต ครูจะเป็นผู้อบรมให้ความรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรม ตลอดจนการเพาะลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ นักเรียนทั้งครูและศิษย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน ครูจึงเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้นำทางคุณธรรมของการดำรงชีวิตของ นักเรียนด้วยการอบรมสั่งสอนในโรงเรียน นอกจากนี้ วัด วัง ในอดีตล้วนเป็นกระบวนการที่คำนึงถึงความเจริญทางด้านวิชาความรู้ คุณธรรม ความดี ให้ความสำคัญในบทบาทของครู และธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

4.1 ความเป็นมาของค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

จากการสภาพการณ์ของสังคมเปลี่ยนแปลงไป สืบเนื่องมาจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลให้พฤติกรรมของคนไทยมีแนวโน้มที่จะแปรเปลี่ยนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงจัดทำโครงการ ค่านิยมเพื่อชีวิตและสังคมไทยขึ้น

โดยรวบรวมเอกสารค่านิยมจากแหล่งต่าง ๆ และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาประชุมหลายครั้ง ในที่สุดในปี พ.ศ. 2524 ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนร่วมกันรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้ออกประกาศ เรื่องค่านิยมพื้นฐาน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2525 เชิญชวนให้ทุกคนร่วมกันสร้างเสริมปลูกฝัง และปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัด และออม
3. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2528: 271-274)

4.2 แนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

สำหรับแนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประกาศ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2525 เรื่อง “แนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน” ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
  - 1.1 ศึกษาหาความรู้อยู่เป็นเนืองนิจ
  - 1.2 ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ และความชำนาญ
  - 1.3 ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
  - 1.4 มีความเข้มแข็ง อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาทั้งปวง
  - 1.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
  - 1.6 คิดชอบ ทำชอบ และแก้ปัญหาได้
  - 1.7 ขวนขวายประกอบอาชีพสุจริตโดยไม่เลื่องงาน
  - 1.8 รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม ต่อหน้าที่ และการกระทำ
  - 1.9 ปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อย ไม่ค้างค้ำ
2. การประหยัดและออม
  - 2.1 มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
  - 2.2 มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
  - 2.3 ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

- 2.4 คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่าย ใช้เท่าที่จำเป็น
- 2.5 ไม่ใช่จ่ายสุร่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย หรือตระหนี่ถี่เหนียวเกินไป
- 2.6 จัดงานและพิธีต่าง ๆ โดยใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น
- 2.7 เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
- 2.8 รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนและของส่วนรวม
- 2.9 วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบมีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
  - 3.1 รักษาความสะอาดของบ้านเมือง ที่อยู่อาศัย และสาธารณสถาน
  - 3.2 ช่วยกันรักษาและไม่ทำลายสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม
  - 3.3 รู้จักสิทธิและหน้าที่ และละเว้นการใช้อภิสิทธิ์
  - 3.4 รับบริการและให้บริการตามลำดับก่อนหลัง
  - 3.5 สนับสนุนและส่งเสริมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย
  - 3.6 ไม่แก้ปัญหาโดยวิธีการรุนแรง หรือไม่ชอบด้วยระเบียบวินัยและกฎหมาย
  - 3.7 มีมารยาทในการจับจ่ายพาหนะปฏิบัติตามกฎจราจรและช่วยดูแลรักษา
ทางสัญจรไปมา
  - 3.8 ทำหน้าที่พลเมืองดีโดยแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ เมื่อรู้เห็นการกระทำผิดระเบียบ
วินัยและกฎหมาย
  - 3.9 รับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
  - 4.1 ไม่เบียดเบียนประทุษร้ายต่อคนและสัตว์
  - 4.2 มีเมตตากรุณา
  - 4.3 ไม่เห็นแก่ได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่ง
กว่าประโยชน์ส่วนตน
  - 4.4 ไม่พุดปิด ไม่ยุยงให้แตกร้าง ไม่พุดคำหยาบ ไม่พุดเหลวไหล
  - 4.5 มีความประพฤติดีในความสัมพันธ์ทางครอบครัวและทางเพศ
  - 4.6 เว้นสิ่งเสพติด มีสติสัมปชัญญะ
  - 4.7 มีความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
  - 4.8 มีความอดทน อดกลั้น
  - 4.9 มีความกตัญญูกตเวที
  - 4.10 มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่น้อราษฎ์บังหลวง
  - 4.11 ละชั่ว ประพฤติดี ทำจิตใจให้ผ่องใส
  - 4.12 เชื้อกฏแห่งกรรม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

5. การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

5.1 สถาบันชาติ

5.1.1 ศึกษาให้เข้าใจประวัติและการดำรงอยู่ของชาติ

5.1.2 สอดส่องป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันชาติ

5.1.3 ป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ

5.1.4 ส่งเสริมและรักษาเกียรติของชาติ ภาควิมิใจในความเป็นไทย

5.1.5 สร้างเสริมความสามัคคีของคนในชาติ

5.1.6 เสียสละประโยชน์ส่วนตัว และแม้ชีวิตเพื่อประเทศชาติ

5.1.7 ปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดี โดยการรับราชการทหาร ประกอบอาชีพสุจริตและเสียภาษีอากรเพื่อพัฒนาประเทศ

5.1.8 ยกย่องให้เกียรติ ผู้ที่ทำหน้าที่ป้องกันและเสียสละเพื่อประเทศชาติ

5.1.9 ปฏิบัติตามพระราชดำรัสที่ว่า “การรักษาวัฒนธรรมคือการรักษาชาติ”

5.2 สถาบันศาสนา

5.2.1 ศีลภาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจอันถูกต้อง

5.2.2 ปลุกความเชื่อความเลื่อมใสในศาสนาด้วยปัญญา

5.2.3 ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาในชีวิตประจำวัน

5.2.4 สอดส่องป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันศาสนา

5.2.5 ช่วยกันส่งเสริมทะนุบำรุงศาสนา

5.2.6 ไม่ทำลายปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และศิลปกรรมทางศาสนา

5.2.7 เผยแพร่ความรู้และการปฏิบัติตามหลักศาสนา

5.2.8 เคารพเทิดทูนศาสนาและไม่กระทำการใดๆ ในทางดูหมิ่นเหยียดหยาม

5.2.9 สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ

5.3 สถาบันพระมหากษัตริย์

5.3.1 ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

5.3.2 รักษาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

5.3.3 สอดส่องป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์

5.3.4 แสดงความจงรักภักดีเทิดทูนพระเกียรติและเผยแพร่พระราชกรณียกิจ

5.3.5 ร่วมกันประกอบความดีเพื่อความเป็นพระราชกุศล โดยเฉพาะในวันสำคัญที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

5. คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ	หนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเนื้อหาคำนิยามพื้นฐานปรากฏ
<p>1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ</p>	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 1 ส 101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 316-317</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง หลักธรรมของศาสนา</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมในการแสวงหาความรู้ : วุฒิชัยธรรม 4 เช่น แสวงหาแหล่งความรู้ มีเนื้อหาโดยย่อว่า เมื่อเราตัดสินใจว่าจะเอาดีทางใดก็จำเป็นจะต้องแสวงหาความรู้ อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในด้านนั้น ๆ มาให้ความรู้ ทั้งนี้เพราะคนเรามีความสามารถในแต่ละเรื่อง แต่ละสาขาไม่เหมือนกัน ถ้าจะฝึกตนเองให้รู้จริงหลายด้าน ก็ต้องคบหาผู้รู้หลายคน</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักในการทำงาน : อิทธิบาท 4 เช่น ฉันทะ ความพอใจ คือ การมีใจรัก มีศรัทธา ในงานที่จะทำ ตระหนักในปัญหาความจำเป็นหรือความดี และประโยชน์สุขจากการทำงานนั้น</p> <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 2 ส 102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 240-241</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย</p> <p>หัวข้อเรื่อง บทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว มีเนื้อหาโดยย่อว่า การที่บิดา มารดา มอบหมายให้เราทำงานก็เพื่อสอนให้เรารู้จักวิธีทำงาน รู้คุณค่าของการทำงาน ส่วนการมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา หน้าที่ที่สำคัญของนักเรียนคือการศึกษาเล่าเรียน เราจึงควรทำหน้าที่นี้อย่างดีที่สุด เพื่อประโยชน์แก่ตัวเราเอง และเพื่อให้บิดามารดาเกิดความภาคภูมิใจ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ	หนังสือเรียนวิชาบังคับศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเนื้อหาค่านิยมพื้นฐานปรากฏ
	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 3 ส 204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2542) หน้า 100-101</p> <p>บทที่ 7 เรื่อง สิทธิ และหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หัวข้อเรื่อง การไฟ้หาความรู้ มีเนื้อหาโดยย่อว่า การศึกษาเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต ทำให้คนรู้จักความถูกต้อง ดึงมาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ นักเรียนจึงควรแสวงหาความรู้อยู่เสมอ</p> <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 4 ส 306 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ, (2542) หน้า 214</p> <p>บทที่ 9 หลักธรรมของศาสนา</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมของพระพุทธศาสนา อริยสัจ 4 ข้อสัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีวิตชอบ) มีเนื้อหาโดยย่อว่า การประกอบอาชีพที่สุจริต คือ การประกอบอาชีพที่ไม่ผิดศีลธรรมและไม่เบียดเบียนผู้อื่น รวมไปถึงการไม่อยู่เฉยโดยไร้ประโยชน์</p>
2. การประหยัดและออม	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 2 ส 102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 241</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย</p> <p>หัวข้อเรื่อง การประหยัดและอดออม ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ยสุร่าย มีเนื้อหาโดยย่อว่า การใช้จ่ายในครอบครัว รวมทั้งการใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนควรใช้จ่ายอย่างประหยัด อดออม ไม่สุรุ่ยสุร่าย ซื้อสิ่งของเฉพาะที่จำเป็น เงินทองที่หามาได้ก็จะไม่สิ้นเปลือง และจะทำให้มีเงินออมเหลือเก็บไว้ใช้ในภายหน้า</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ	หนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเนื้อหาค่านิยมพื้นฐานปรากฏ
	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 3 ส 204 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2542) หน้า 100</p> <p>บทที่ 7 เรื่อง สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบการปก ครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หัวข้อเรื่อง การใช้จ่ายประหยัด มีเนื้อหาโดยย่อว่า คนไทยมี นิสัยใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การใช้จ่ายอย่างไม่ประหยัดนับเป็นการ ดำรงชีพอย่างประมาท ดังนั้นนักเรียนควรใช้จ่ายอย่าง ประหยัด สร้างนิสัยการออมทรัพย์ เลิกนิสัยฟุ้งเฟ้อ</p>
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพ กฎหมาย	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 2 ส 102 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 247</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคม ประชาธิปไตย</p> <p>หัวข้อเรื่อง หน้าที่ของนักเรียนต่อโรงเรียน มีเนื้อหาโดยย่อว่า การเคารพระเบียบ กฎ ข้อบังคับของโรงเรียน ถือเป็นการ กระทำความดี หรือประพฤติชอบ</p> <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 2 ส 102 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 251</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย หัวข้อเรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีเนื้อหาโดยย่อว่า นักเรียนต้องช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่อยู่เสมอ ไม่ขีดเขียนหรือทำลายโบราณสถาน หรือ โบราณวัตถุใน ชุมชนให้ชำรุดเสียหาย</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ	หนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเนื้อหาคำนิยามพื้นฐานปรากฏ
	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 3 ส 204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 94</p> <p>บทที่ 7 เรื่อง สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หัวข้อเรื่อง หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีเนื้อหาโดยย่อว่า กฎหมายคือข้อบังคับของประเทศ มีไว้เพื่อเป็นหลักในการรักษาความสงบเรียบร้อย การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอาจมีโทษ ถูกจำคุกหรือถูกปรับ ประชาชนทุกคนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย</p> <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 4 ส 306 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2542) หน้า 167</p> <p>บทที่ 8 เรื่อง กฎหมายที่ประชาชนควรรู้</p> <p>หัวข้อเรื่อง กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ มีเนื้อหาโดยย่อว่า การมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เราสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย บัญญัติไว้ ช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสงบสุข รบรื่น ไม่เบียดเบียนหรือกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น</p>
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 1 ส 101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ของ ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 315-317</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง หลักธรรมของศาสนา</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมในการพัฒนาตนเองในพระพุทธศาสนา หิริ-โอตตัปปะ มีเนื้อหาโดยย่อว่า หิริ คือ ความละอายต่อการทำชั่ว ไม่ทำชั่ว ด้วยกาย วาจา ใจ ไม่ว่าจะมิผู้รู้เห็นหรือไม่</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ	หนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเนื้อหาคำนิยามพื้นฐานปรากฏ
	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 3 ส 204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2542) หน้า 112</p> <p>บทที่ 9 หลักธรรมของศาสนา</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมในการอยู่ร่วมกันของพระพุทธศาสนา</p> <p>สังคหวัตถุ 4 มีเนื้อหาโดยย่อว่า สังคหวัตถุ 4 คือ การปฏิบัติอันเป็นการสงเคราะห์เพื่อเหนี่ยวนำให้คนรักใคร่กัน</p> <p>เพราะการรักใคร่กัน เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรากฐานทางสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยดี มีความมั่นคง และมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งส่วนตัว และส่วนรวม มีข้อปฏิบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทาน หรือการให้ หรือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2. ปิยวาจา การใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนน้อม 3. อัตถจริยา การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ 4. สมานัตตตา การไม่ถือตัว วางตัวเหมาะสม <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 4 ส 306 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 213</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง หลักธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โอวาทปาติโมกข์</p> <p>มีเนื้อหาโดยย่อว่า โอวาทปาติโมกข์เป็นหลักธรรมเพื่อการปฏิบัติตนให้บรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตมี 3 ประการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่ทำความชั่วทั้งปวง 2. การทำแต่ความดี 3. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ	หนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเนื้อหาคำนิยามพื้นฐานปรากฏ
<p>5. การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์</p>	<p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 1 ส 101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 297</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง หลักธรรมของศาสนา</p> <p>หัวข้อเรื่อง หลักธรรมของศาสนา มีเนื้อหาโดยย่อว่า คนไทยไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดต่างก็มีส่วนร่วมในการรักษาชาติและสร้างความเจริญให้แก่ชาติบ้านเมืองตลอดมา</p> <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 2 ส 102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ของ ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 252</p> <p>บทที่ 9 เรื่อง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย</p> <p>หัวข้อเรื่อง บทบาทหน้าที่ในฐานะของสมาชิกของประเทศ</p> <p>หน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดต่อสถาบันดังกล่าวเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน</p> <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 3 ส 204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ของ ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 88</p> <p>บทที่ 7 เรื่อง สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>หัวข้อเรื่อง หน้าที่ของชนชาวไทย หน้าที่รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย</p> <p>อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีเนื้อหาโดยย่อว่า</p> <p style="padding-left: 40px;">ชาติ เป็นสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด เราต้องปกป้องคุ้มครอง ไม่กระทำการใด ๆ ให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่ชาติ และทำนุบำรุงชาติให้เจริญก้าวหน้า</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ	หนังสือเรียนวิชาบังคับสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเนื้อหาค่านิยมพื้นฐานปรากฏ
	<p>ศาสนา เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้ใจบริสุทธิ์ผ่องใส เกิดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมตตากรุณาแก่กัน รักใคร่สามัคคี กลมเกลียวกัน ไม่เบียดเบียนกัน เราจึงต้องรักษาศาสนาที่เรานับถือให้คงอยู่ต่อไป</p> <p>พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ ทรงเป็นเอกอัครราชกุมารของชาติไทย เราจึงต้องปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้</p> <p>หนังสือเรียนวิชาประเทศของเรา 4 ส 306 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ของ คร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2540) หน้า 145</p> <p>บทที่ 6 เรื่อง สถาบันพระมหากษัตริย์</p> <p>หัวข้อเรื่อง สถาบันพระมหากษัตริย์ มีเนื้อหาโดยย่อว่า สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยมีความสำคัญ ที่สุดสถาบันหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มิใช่เพราะเป็นไปตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เท่านั้น หากเพราะเนื่องจากพระบารมีขององค์พระมหากษัตริย์ไทยที่สะสมมาแต่อดีต นอกจากจะทรงดูแลทุกข์สุขของประชาชนทั่วไปแล้ว ยังทรงตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม</p>

จากตารางจะพบว่า ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีปรากฏสอดแทรกอยู่ในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาบังคับ ทั้ง 3 ระดับชั้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

รังสิมันต์ สุทรไชยา (2535: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของตัวแบบที่มีต่อพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่น” ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดคอมรินทราราม จำนวน 10 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 5 คน กลุ่มควบคุม 5 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนน้อย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบการสังเกต และบันทึกพฤติกรรม (Multiple Case Studies) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของตัวแบบวิถีทัศน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนจากการคู่วิทัศน์ทำให้นักเรียนสามารถเพิ่มพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน

วันเพ็ญ พิมพ์แดง (2532: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของตนเอง” ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จำนวน 720 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของตนเอง วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของตนเอง และเปรียบเทียบการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางเพศพบว่า นักเรียนหญิงมีระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนชาย

ผาสุขสันต์ ไหมทิพย์ (2540: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน” ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2540 ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน 395 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตาม

ค่านิยมพื้นฐานของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐานด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วน ค่านิยมด้านการประหยัดและออมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบ การปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานโดยรวม

นภคล ภวนะวิเชียร (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาค่านิยมด้านความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตาม แนวคิดของไอเซ็นและแรทส์” ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของ โรงเรียนสارهวิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และแบบ วัดความรู้รู้สึกต่อการทำหน้าที่ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพัฒนาวิธ การสร้างเสริมค่านิยมด้วยความรับผิดชอบต่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้ นักเรียนมีความรู้สึกที่ดี และมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อฝึกให้เกิดความรับผิดชอบต่อ มีความรับผิดชอบต่อมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้ปฏิบัติ กิจกรรมนี้ กิจกรรมการพัฒนาในเรื่องนี้คือกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมของนักเรียน ประกอบด้วย 2 กระบวนการย่อย ได้แก่ 1) กระบวนการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับค่านิยมของ นักเรียน ประกอบด้วยการวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม 2) กระบวนการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อพัฒนาค่านิยมให้นักเรียน

จากงานวิจัยในประเทศทั้ง 4 เรื่อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การที่นักเรียนได้เห็นแบบอย่าง ที่ดี มีผลต่อการพัฒนาค่านิยมเช่นนั้น ซึ่งการฝึกปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดค่านิยมที่พึงประสงค์เช่นนั้น จะต้องคำนึงถึงเพศและวัยของนักเรียนด้วย นักเรียนจะมีค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ การอบรมเลี้ยงดู ของบุคคลในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัย จึงควรฝึกให้ นักเรียนปฏิบัติค่านิยมที่ต้องการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อค่านิยมที่ปฏิบัตินั้น

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แคร์รี อีวอน แบรอน (Carrie Yvone Barron, 1997: 290-A) ทำการวิจัยเรื่อง “A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE VALUES THAT ARE PREDOMINANT IN PRIVATE SCHOOLS, PUBLIC CHOICE SCHOOLS AND PUBLIC ATTENDANCE-ZONE SCHOOLS IN SAN ANTONIO TEXAS.” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาค่านิยมที่เด่นชัดของ นักเรียน 3 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนเอกชน โรงเรียนแบบเฉพาะพิเศษ และโรงเรียนรัฐบาล ใน ซานอันโตนิโอ รัฐเท็กซัส ผลการวิจัยมีข้อสรุปว่า นักเรียนของโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท มีค่านิยมที่

เด่นชัดที่สุด คือ ค่านิยมทางการศึกษา และรองลงมาคือค่านิยมทางศีลธรรม ซึ่งอาจจะมาจากสภาพครอบครัวของนักเรียนเหล่านั้นที่มีการอบรมสั่งสอน หรือปลูกฝังทำให้เกิดค่านิยมทั้ง 2 ประการ

เซี่ยว หง (Xiao Hong, 1999: 3664-A) ทำการวิจัยเรื่อง “A COMPARATIVE STUDY OF CHILDREARING VALUES IN THE UNITED STATES AND CHINA” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักเรียนชาวอเมริกัน และนักเรียนชาวจีน ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนในประเทศจีน และสหรัฐอเมริกา มีค่านิยมทางด้านวัฒนธรรมแตกต่างกันมาก ซึ่งแสดงว่าบ้านหรือครอบครัวมีอิทธิพลต่อการอบรมให้นักเรียนมีค่านิยมอย่างไรก็ได้ เนื่องจากพบว่า ครอบครัวของคนเอเชียคือชาวจีนมีการอบรมให้นักเรียนอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่เคร่งครัด และมีอุดมคติในลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงทำให้นักเรียนอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมมากกว่านักเรียนของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเล็งดูแบบอิสระเสรี แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาค่านิยมของคนในครอบครัวมาก

จูดิธ แมรี วาลิมอนต์ (Judith Marie Vallimont, 1999: 82-A) ทำการวิจัยเรื่อง “VALUES AND MORAL DECISION MAKING IN A PLURALISTIC SOCIETY : AN INTRODUCTORY STUDY FOCUSING ON COLLEGE STUDENTS” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการพัฒนาค่านิยม และคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนา จากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งได้ ประสบการณ์และแบบอย่างที่ดีที่นักเรียนได้พบเห็นเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะพัฒนาค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม

จากการวิจัยต่างประเทศทั้ง 3 เรื่อง สรุปได้ว่า ค่านิยมทางการศึกษามีความสำคัญเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ค่านิยมทางศีลธรรม ส่วนวัฒนธรรมการเล็งดูบุตรของชาวจีน มีผลต่อการพัฒนาค่านิยมมากกว่าครอบครัวของชาวอเมริกันที่เล็งดูแบบอิสระเสรี นอกจากนี้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนขึ้นอยู่กับประสบการณ์และแบบอย่างที่ดีที่นักเรียนได้พบเห็น